

VITA SANCTI DISIBODI EPISCOPI ET CONFESSORIS IN DYSEMBERG, TERRITORII MOGUNTINI IN GERMANIA, A SANCTA HILDEGARDE SCRIPTA.

MONITUM

S. Disibodi Vitam scripsit S. Hildegardis an. 1170, jussu Helingeri, Montis a Sancto denominati, abbatis quinti. Vita illa S. Disibodi sola et unica est, quae a Surio edita, citari passim solet, eo auctoramento donata, ut «divinitus revelata» censeatur. Sic certe testatur ipsa num. 1: «Prolatas visiones libri *vitae Meritorum* ex divinae pietate sapientiae, vocem de coelo sic dicentem audivi.» Et rursus num. 52: «Haec, quae prolata sunt, per Spiritum sanctum, ad gloriam nominis ipsius ad memoriamque praefati patroni, atque ad castigationem audientium hominum, veraci revelatione manifestata sunt.» Mira sane Hildegardis assertio, de narratione confusa et intricata, nec ullis veris historicis characteribus praedita, quamque adeo dignam non censuit Mabilio, quae inter Sanctorum ordinis sui Acta locum occuparet. «Disibodi res gestas, inquit, locis fere communibus amplificavit S. Hildegardis.»

Lucubrationem bene longam saepius et attente evolvi, tum in ms. nostro ex S. Maximini Treviris per Rosweydam accepto, tum in ipsa Surii editione licentius expolita, vel ut alii loquuntur, corrupta: at nusquam mihi apparuere vel levia quidem indicia, unde tali scriptioni revelationis praerogativa

adscribi possit, non magis quam quibuslibet aliis id genus sanctorum Legendis; nisi revelatas dixeris sacrarum Litterarum nonnullas sententias, quas Sancta auctor singulari interpretatione exposuit, tota in explicandis moralibus doctrinis, quas si a reliquo opere avulseris, historia ista qualiscunque paucissimis verbis circumscribi queat, saltem qua parte Sancti ipsius gesta enarrantur. Excute, obsecro, diligenter longam istam et satis tetricam orationem; expende capita singula, etiam moralia; fallor si usquam invenias aliquid, cui conveniat revelationis appellatio. Etenim quae ipsa scire potuit et debuit de Montis S. Disibodi, in quo prius habitaverat, existentia, deque variis ejus casibus et vicissitudinibus per revelationem discenda non fuerunt, S. Hildegardis avo satis nota ea omnia monachis et pervulgata essent.

Vellem equidem, in ea qualicunque visione, exhibita ipsi fuissent distinctiora singularum persecutionum et calamitatum tempora; item quae S. Disibodi incunabula, parentes, cathedram episcopalem, tum vero ordinatam totius ejus aetatis et gestorum seriem nobis expandissent; de quibus minime sollicita fuisse videtur, ut tota demum revelatio ad ea solum-redeat, quae ipsa ex saepius auditis praeconceperat, quaeque «locis fere communibus amplificavit.» Ne hic actum agam, aut pridem agitas controversias denuo suscitent, videat lector, quae de hujusmodi visionibus et revelationibus pridem disputavit Papebrochius, in Responsionibus ad articulum XX Exhibitionis errorum, ipsi perperam impactorum; nisi quis compendiosiori via rem totam expediendam censeat, et merito dubitet, utrum ea rerum congeries, saltem sicuti ad nos pervenit, Hildegardis propria

et genuina sit, et non potius ab aliquo interpolatore aucta postmodum et amplificata, atque inter alias Sanctae istius revelationes, aliunde notas et utcunque approbatas, computata, de quibus plura disquirere hoc loco non lubet, neque vero operae pretium videtur.

Praeter hanc vulgatissimam Vitam a S. Hildegarde scriptam, aliam inter schedas nostras reperi, cujus nemo est qui hactenus umquam meminerit: nam ut notavit laudatus Mabilio, saec. III Benedict. parte II, pag. 498: «Praeter Hildegardem. . . nemo veterum, quos legerim, Disibodi mentionem facit praeter Rabanum Maurum et Marianum Scotum.» Et certe tanti non est vita ista altera, ex Passionali membraneo caenobii Bodecensis a nostro P. Joannes Gamans transumpta, ut memorari aut multum praedicari mereatur. Centonem appello, ab aliquo forte Montis S. Disibodi monacho exornatum: dicamus potius, ex aliis Sanctorum Actis putide compilatum, exordio ex Actis S. Kiliani ferme desumpto, aliisque aliunde corrasis. Narrationis totius pars potissima haeret in describenda venatione regis Dagoberti, qui cum suis cervam toto triduo mire insequens, «montem, quem vir Dei incolebat,» ascenderit, eundemque ibidem in tugurio suo latitantem invenerit, ab eoque frugali prandio exceptus sit, cujus tempore fera, a venatoribus pressa et fatigata, ad Sanctum se receperit. Narrat deinde, quomodo cervam cicuraverit Disibodus, eamque regi dono dederit, quae ipsum canis instar domestici quaquaversum sequeretur.

Contra vero, prodigium admirans rex non ingratus, postulanti Sancto tantum terrae spatium, «ad suam posterorumque utilitatem indulsisse dicitur, quantum ab illucescente aurora; quoad vespertinalis advenisset hora, sub vectore asino gyrare

posset:» quae omnia «perpetuali manu scripta rex confirmaverit;» imo quae ex aliis Legendis, quas hic enumerare nil opus est, suffurari voluit scriptor plagiarus. Mitto caetera aequae puerilia, adeo pueriliter et verbose coagmentata, ut seria lectione digna non judicem. Si recte conjecturam facio, collecta haec fuerunt saeculo fortasse XIII aut XIV ab aliquo vetustiore S. Hildegardis vitam ignorante, utpote qui diversissima memoret, et ab huius auctoris sensus prorsus aliena. Id etiam colligi posse videtur ex paucis miraculis, a recentiori isto Legendae suae subnexus, quae cum Sanctae Hildegardi, alia longe antiquiora recensenti, ignota fuerint, et facta et scripta oportet post ejus obitum; is autem in ann. 1180 incidit; unde, ni fallor, manifestum est, et Legendam et miracula ad saecula nobis viciniora referri oportere. Sola igitur jam dicta miracula inde desumenda censuimus, quorum testem se asserit scriptor longis parergis et ambagibus enarrans, quae commodissime ad pauculas lineas contrahi poterant.

INCIPIT VITA.

CAPUT PRIMUM. *Sancti genus, parentes a tyrannis expulsi, profectus in litteris, electio in episcopum, abdicatio et recessus e patria.*

In mystica visione , ut Deus voluit, propter petitionem et jussionem praelatorum meorum, scilicet Hebigeri [Helingeri] abbatis cunctorumque fratrum, in Monte beati Disibodi Deo famulantium, de vita et meritis ejusdem beati Patris aspiciebam, et post prolatas visiones libri vitae meritorum, anno Dominicae Incarnationis millesimo centesimo septuagesimo, regnante Frederico Romanorum imperatore, sub pressura apostolicae sedis, fere per triennium in lecto aegritudinis jacens, ex divinae pietate sapientiae, vocem de coelo, vigilans corpore et animo, sic dicentem audivi: Electus Dei Disibodus ab infantia sua Spiritu Sancto, ut beatus Nicolaus, et beatus Benedictus eorumque consimiles inspiratus, ad omne bonum, quod vidit et audivit, sitibundo corde anhelabat. Quapropter de ipso dici potest: *Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum et ultorem (Psal. VIII).*

2. Quod sic intelligendum est . In bono affectu infantium, loquelam nondum habentium, et illorum, qui magis lac sugere, quam mirabilia facere deberent, tu, qui Dominus omnium es, ad perfectam duxisti nominis tui laudem, cum mirabilia tua in eis saepe operatus es: scilicet cum eos, nondum plenam medullam habentes, ita inspirasti, quod multa in loquendo et operando nescienter proferebant; et cum alios, contra carnis jura, tanta fortitudine roborasti, quod toto desiderio ad coelestia tendentes, officia carnis peccando non exercebant. In his autem nullus dubietatem apprehendat, quia serpentinus dolus, in beatis illis, bona et sancta haec facere non valebat; nam haec fecisti propter inimicos tuos, videlicet perditos angelos, quatenus ad confusionem suam, virtutem tuam in puerili ignorantia viderent; et ut destruas inimicum,

quippe illum, qui in omnibus bonis te abneget. Et ultorem: videlicet hunc, qui lapides et jacula impietatis suae contra verba et miracula tua, reprehendendo ea, projicit.

3. Haec mala in supradictis beatis hominibus nihil praevalabant, quoniam ea, quae recta sunt, loquebantur: Deus enim in beato Disibodo ab infantia ejus usque ad decrepitam aetatem ipsius, in donis suis operatus est; ita quod pueritia illius in nequitia non ludebat, et quod juvenus ejus in lascivia non ardebat, et quod maturitas senectutis ipsius ad sinistram non respiciebat. Ipse namque omnem pompam saeculi hujus ita corde et corpore reliquit, quod quidam illum stultum, quidam vanum, quidam errantem, quidam vero mirabilem in operibus suis per hoc esse affirmabant, dicentes: Quid est hoc quod iste facit?

4. Parentes igitur beati Disibodi, in libertate saeculi pollentes, de excellenti genere Hibernensium originem duxerant, sed tamen pompam et gloriam mundi superfluitate non habebant. Unde quidam tyrannorum, in superbia tumentes, cum in eadem regione quamplurimos per tyrannidem sibi subjugassent, etiam parentes beati hujus viri, qui eo tempore puer erat, opprimere et ditioni suae subjugare nitebantur. Ipsi autem libertatis generis sui non immemores, duram injustamque subjectionem recusantes ab illis declinabant, et ad remotiora loca ejusdem regionis se longe contulerunt, et juxta quoddam flumen, quod de mari funditur, una cum filio suo beato Disibodo, omnique facultate sua, in quodam oppido mansionem acceperunt, ubi et eum litteris caeterisque liberalibus artibus imbuendum, religiosi viri commendaverunt.

5. At ipse per gratiam sancti Spiritus ea quae a doctoribus suis bona audiebat, capaci ingenio bonae memoriae commendabat, et ex hoc parentibus suis, in afflictione exsili laborantibus, non parvum gaudium faciebat. Sic puer iste de die in diem proficiens, corporeque et sanctitate crescens, de studio in studium bonorum operum, orando et eleemosynas dando ascendebat, ita quod ad omne, quod de Deo audire vel discere potuit, toto desiderio properabat, et sic per gradus virtutum et per incrementa aetatis suae, singulis sacris ordinibus susceptis, ad gradum presbyteratus, cum triginta esset annorum, pertingebat. Quo cum timore Domini suscepto, fecit ut bonus pigmentarius, qui in horto suo quaeque pigmenta et aromata plantat, semper studens ut hortus suus viridis et non aridus sit.

6. In his namque studiis idem sanctus memor fuit verborum Sapientiae, ubi dicit: *Messui myrrham meam cum aromatibus meis (Cant. V, 1)*. Quod sic intelligendum est : Ego qui justis operibus insudare debeo, bona intentione mortificationem carnis meae praebeo Deo, cum propter amorem ipsius vitiis peregrinus fieri, et communem immunditiam illorum fugere, nullamque societatem cum illis habere desidero; quoniam in aromatibus virtutum, ipsum verum Deum amare, et venerari festino; cum amore coelestis desiderii de corde meo, ipso adjuvante, non deficiet. In hac recta et sancta voluntate sanctus iste, quasi mortuus saeculo fuit, ita quod multi haec videntes, fecerunt quasi eum non cognoscerent, et quod cum eo manere abhorrerent; quia ipse se totum spiritui et non carni servire cogebat.

7. Cumque in huiusmodi virtutibus Deo laudabiliter serviret, et ob hoc illis, qui Deum diligebant, irreprehensibilis placeret,

accidit ut quidam antistes, in ejusdem regionis partibus, de praesenti vita ad vitam futuram emigraret: et cum populus tam minorum quam majorum, secundum consuetudinem, convenisset, ut alium sibi in praesulem eligeret, quidam illorum, qui mores honestatis, et vitam sanctitatis beati Disidodi cognoverunt, eum sibi in antistitem unanimiter elegerunt. Quidam autem, quorum vita et conversatio reprehensibilis erat, hoc fieri prohibebant, dicentes: «Quid prodest hominem tacitum et non loquentem, et populum non cognoscentem, magistrum fieri?»

8. Sed Deus super beatum hunc respexit, ut scriptum est: *Humilem et pauperem justificare* (Psal. LXXXI, 3). Quod sic intelligendum est: Justum, qui se propter Deum ad terram humiliat, et qui se egenum et pauperem toto corde confitetur, in operibus sanctificare; quia justitia, aperto oculo pietatis, in eum respicit. Hic etenim humilis, paupertatem semper desiderabat, et in columbino oculo simplicitatis, in Deum semper aspexit; quatenus aeternas divitias sibi compararet; unde et Deus ipsum dilexit. Mortem quoque pro morte habuit, et omnia deficientia pro nihilo computavit, omniaque opera sua in Deum posuit, et ideo Deus eum elegit. Supernus namque iudex virum istum communi populo occultaverat, sed eum se diligentibus manifestaverat; unde, quamvis quibusdam obstupescens, ipsum magistrum et antistitem esse voluit.

9. Cumque beatus iste a prudentioribus praefatum onus suscipere cogeretur, ipse se indignum tantae dignitatis reclamans, vi qua potuit, manus et pedes retraxit; sed tamen, illis impellentibus et praevalentibus, qui Deum timebant, etiam nolens, divina autem ordinatione, in sedem episcopatus

positus est. In quo episcopus ipse felix justitiam Dei clamare et docere coepit, et omnes, quos potuit, subjectos esse Deo monuit, et quod ab infantia sua per Spiritum sanctum imbutus esset, nunc erudiendo manifestavit, bonaque exempla sanctitatum et virtutum paterno affectu eis in se praebeuit. Quidam autem ob merita virtutum, quales in ipso videbant, eum amabant, ac intenta cordis aure doctrinam ejus cupiebant; quidam vero, qui Deum post tergum projecerant, super hunc sanctum furendo clamabant: «Iste vivit quasi homo non sit: unde et nos inhumane vivere cogit. Et quis poterit eum audire?» Et multis injuriis eum afficiebant.

10. Ipse autem paucos et fideles homines ad se colligebat, qui ei et consolationem, et adjutorium praebebant. Et cor suum quotidie propter Deum afflixit, dicens: «O Domine Deus! ego servus tuus, ante pietatem tuam prosternor, faciens quae jussisti. Tu enim scis quod te solum desidero; quapropter confido, quod desiderium meum quandoque implebis: quemadmodum scriptum est: *Delectare in Domino, et dabit tibi petitiones cordis tui* (Psal. XXXVI, 4).» Quod sic intelligendum est: O! homo, qui in peccatis conceptus et natus es, carnis contra affectum delectare in praeceptis illius qui te creavit; ad memoriam quoque reducens, quis ille sit, qui te liberavit. Quod cum feceris, dabit tibi quae petis, quoniam ea, quae petenda sunt, non petis, sed cordis tui afflictionem, humiliato spiritu, illi ostendens, et clamando et dolendo, te ipsum ut pecus, ea quae recta sunt ad laborandum constringes. Itaque qui poenitere, et mala sua hoc modo emendare studuerint, prudentiores filiis lucis sunt; quia ipsi hoc nec voluerint nec fecerint. Deo namque placet, ut homo durum bellum contra se ipsum, et contra draconem habeat, ut qui hoc

habuerit, hujus et preces et desideria Deus festinanter implevit, quemadmodum et in beato Disibodo fecit, qui dura bella habuit, quandiu in corpore vixit, sed tamen ea bono fine feliciter consummavit.

11. Interim autem, dum sanctus iste populo suo verbis et exemplis in fide, praefatae dignitatis praeesset, magna irrisio, magnum schisma tota illa regione ebullivit, aliis quidem Veteri et Novo Testamento resistentibus, Christumque abnegantibus, aliis haereses haereticorum appetentibus; aliis sectam Judaeorum apprehendentibus, aliis sectam paganorum diligentibus. Aliis non humane, sed in confusione pecudum, turpi studio vivere ardentibus, aliis autem disciplinam propter humanitatem quidem habentibus, nulla tamen bona facere studentibus. His maximis erroribus et confusionibus beatus Disibodus se viriliter et intrepide opponens, multa opprobria, multasque injurias patienter sustinuit, optans praesentem vitam magis perdere, quam tantis et tam inconvenientibus malis consentire.

12. Cumque ista per aliquos annos sine eradicatione eorumdem malorum, cum periculo etiam corporis sui, sustinnisset, taedio tandem affectus ad Deum in orationibus suis cum magno planctu dixit: «O Deus! et o Judex omnium sanctorum hominum! quid prodest mihi cum populo isto laborare, qui justitiam tuam rabidis morsibus transfigit?» Denique fautores praefatorum errorum, cum populo, eisdem erroribus implicato, videntes quod beatus iste erroribus et pravitati eorum non consentiret, sed quod eos ubique constanter, absque timore mortis argueret, plurimas insidias ei posuerunt, et tandem coadunato agmine incredulorum, de sede sua multis contumeliis affectum expulerunt. Ipse autem

malens Deo in quiete servire, quam sine fructu utilitatis diutius tardare, paucis et religiosis viris ad se collectis sedem dignitatis suae, quam per decem annos strenue et religiose rexerat; patriam et omnia quae habebat, pro Christi nomine reliquit, dicens, nec sibi, nec aliis prodesse ut ibi maneret. Ubi tam magna incredulitas cum duritia iniquitatis excreverat, et peregrinationem, quandiu optaverat, pro aeterna vita laeto animo arripuit .

CAPUT II. Peregrinatio in Germaniam, populi ad Rhenum institutio, vita solitaria et austera in monte, initia monasterii et miracula.

13. Cumque Hiberniam exisset, multis regionibus peragratis , multisque locis diligenter perspectis, animae suae requiem quaerens in Alamanniam tandem venit, ubi quidem durum immitemque populum invenit, ibi que fessus, gressum per aliquod tempus figens, cum eidem populo verba salutis et exempla sanctitatis daret, multi eum audientes, amabant, multi autem eum nec audire nec amare curabant. Cumque in eadem provincia moras faceret, secum deliberando, quo declinare posset, bonam et dulcem famam de religione beati Benedicti audivit, qui nuperrime migraverat , religionisque suae quamplurimos amatores reliquerat, et ita per admonitionem Spiritus sancti, desiderium suum nondum impletum esse cognovit, quo diu desideraverat, quod populo olim sibi commisso, aliquot verae perfectae religionis viros sibi consociaret: ob hanc namque causam, iterum de locis ad

loca processit, nec in locis, nec moribus populorum quid animae suae placeret, inveniebat.

14. Tunc flere et orare coepit, dicens: *Inclina, Domine, aurem tuam et exaudi me; quoniam inops et pauper sum ego* (**Psal. LXXXV, 1**); quod sic intelligendum est: Tribulationibus meis condescendens, inclina, tu, Domine, qui rector cunctorum es, aurem misericordiae, et exaudi verba orationis meae, quoniam inops in anima, per pusillanimitatem mentis, et pauper in corpore, per contritionem afflictionum sum ego, qui te sequi, te diligere super omnia debui. Recordare itaque, quod ab infantia mea tibi servire studui, et quod propter amorem tuum, paupertatem et contemptum mundi semper dilexi. Tunc Deus propter viriditatem boni desiderii ipsius, preces has suscipiens, suavem consolationem quietis menti ejus immisit, velut ros super gramen cadit, et etiam in visu noctis, quadam ostensione ipsi manifestavit, quod quandoque locus voto suo aptus ab eo esset inveniendus: nam huic beato viro Deus, ut caeteris dilectis fecit, qui eum tota dilectione desiderabant, cum ipsis ob magnam et bonam intentionem, qua fiducialiter in eum omni corde suo intendebant, praesens esse videndo, loquendo, et audiendo videbatur.

15. Omnem quoque fabulosam famam vanae gloriae Spiritus sanctus illi abstraxit, quae in multis hominibus est, qui secundum voluntatem suam in simulatione orant et jejunant, cum aliquid a Deo injuste quaerunt, ubi, ut siquid eis, ut volunt, acciderit, quasi pro ostensione a Deo habent. Si qui tales sunt, velut stipula a vento dispergentur. Sed cum homo a vanitatibus se mortificat, in ipsis quasi somnum capit, et tunc superbia vanaque gloria, ac acquisitio honoris a populis, caeteraque vitia per virtutem Dei constringuntur, ne homo ille

ab amore complexionis creatoris sui ullo modo per suggestiones eorum avertatur.

16. Beatus autem Disibodus pro spe boni desiderii sui gaudens, quia illud per adjutorium Dei quandoque impleri sciebat, cum bonam famam, de populo in partibus Galliae citra Rhenum manentes, audisset, ita scilicet, quod populus ille quidem durus esset, sed tamen ecclesiasticam religionem devotus vivendo teneret, taedebat eum irrisionis illudentis populi, et vix exspectans, festine ad finem Rheni iter suum direxit: et inde divertens, ac per avia quaeque incedens, ad fluvium Glan pervenit, illoque transito, montem excelsum et nemorosum vidit, quem post decem annos peregrinationis suae ascendit, et ibi fessus residens et quiescens, ad comites suos (qui tres erant, quorum primus scilicet senior Gillilaldus, secundus Clemens, tertius Salustus vocabatur) qui cum eo de Hibernia venerant, Spiritu sancto tactus, dicebat: «Hic requies mea erit.»

17. Nam cum deinde eundem montem circumquaque peragrasset, et quaeque latera ejus diligenter considerasset, amoenitas illius, animae suae magis ad inhabitandum complacuit, quia et celsitudo illius difficilem accessum advenientibus praeberet, et rivuli ex utraque parte fluentes, inibi manentibus refocillationem corporis darent; et orabat, dicens: «Domine, qui super coelos resides, et abyssum regis, precor ut amoenitas loci hujus in amoenitatem vertatur animarum; quia decet, ut in loco isto a fidei populo tibi fideliter serviatur.» Et haec dicens, sibi habitationem in descensu ejusdem montis, versus orientem, propter compendium aquae designavit, et conversationem, quam diu

desideraverat, strenue incipiens, orando, vigilando et jejunando, dure et aspere solitariam vitam duxit.

18. Socii autem ejus, qui cum eo aderant, ne invicem aliquod gaudium haberent, singillatim habitacula sua, remotius ab eo construebant. Et sciendum est, quod radicibus herbarum aliquandiu inibi sustentabantur, cum alios cibos non haberent. Mons autem ille in circuitu cum adjacentibus sibi silvis, locis quoque perviis et inviis (non unius hominis, sed comprovincialium, tam minorum quam majorum) plus quam milliare unum eo tempore erat. Unde accidit, quod cum homines eandem silvam, seu pro captione ferarum, seu pro piscatione adjacentium fluminum, seu pro incidendis lignis, seu pro aliis necessitatibus suis interdum intrarent: beatum hunc virum, aut radices effodientem, aut alia sibi necessaria circumquaque colligentem, multoties viderent, et ita post aliquod tempus manifestatus est.

19. Rumor enim in populum exibat, quod quidam sanctus, cum quibusdam aliis, in locum illum a Deo missus venisset; quod plurimi admirantes, bono desiderio ad eum veniebant et sibi quaeque utilia cum eo conferebant, quibus ipse verba salutis et vitae reddebat; quoniam a tempore exsilii sui usque ad id tempus in lingua eorundem hominum (perdiscenda) praecipue laboraverat; unde et eam pro modo suo et intelligebat et proferebat. Ex quo factum est, ut hi quibus ipse verba vitae et monita indeficientis vitae dabat, ei et cum ipso manentibus quaeque necessaria corporis saepius afferrent. Servus autem Dei, cum sibi associatis viris, pauperes et egenos ad se colligebat: et quidquid praeter quotidianum victum sibi remansit, per hoc illos pascebat. Nam semper memor fuit, quod Adam cibo periit; quapropter Antonium et

Macharium ac eis similes, qui herbis et duris cibariis vixerant, in corde suo frequenter habebat, quatenus illorum exemplo corpus suum a mollibus et delicatis cibis constringeret ne ab antiquo serpente deciperetur. Et quanto plus beatus iste carnem suam affligebat, tanto amplius gratiam suam Deus cum illo multiplicavit; unde infirmi plurimi et debiles ipsi allati sunt, quos Spiritus sanctus per merita ejus repente sanavit: quod tamen ipse humiliter expavescens, laudem hominum, quantum potuit, fugiebat.

20. Cumque fama sanctitatis ejus per totam hanc provinciam, populo prodente, volaret, quidam Deum timentes ad eum venerunt, et parvum oratorium, in descensu praefati montis ad orientem, ei aedificaverunt, in quo divina cum suis officia celebraret, quatenus et ipsi et caeteri pro Deo supervenientes, verba et pascua vitae ab eo inibi perciperent. Alii autem versus occidentem, in planitie pedis ejusdem montis vepres et fruteta succiderunt, beatoque viro hortos et pascua parvaque tuguria ibi paraverunt: unde et propter fruteta, quae ibi excisa sunt, quae vulgari locutione *studim* dicuntur, locus ipse *Studenheim* primitus appellatus est. Multi quoque ex longinquis regionibus ad beatum hunc veniebant, animasque suas ei bona fide et spe commendabant: quod populi in eadem provincia habitantes, divino instinctu extimuerunt, ac se in hoc facto negligentes esse dixerunt, quoniam Deus ad gloriam et ad honorem nominis sui locum illum per sanctum suum visitasset, quem ipsi juxta se habentes visitare et facultatibus suis frequentius honorare negligerent.

21. Unde factum est, quod principes caeterique nobiles et divites, una cum reliquo populo easdem terras inhabitantes, montem ipsum cum omnibus terminis suis, ultra decurrentes

fluvios, scilicet Nam [*al.* Nahe] et Glan, in longum et latum, ut praedictum est, directis, eidem beato viro ac posteris ejus offerunt; quia mirabilia Dei in eo viderunt, quatenus etiam sanctae conversationis inibi bonis hominibus congregatis, necessaria praesentis vitae et sine indigentia sufficerent; et communi voce et clamore dicebant: «Laus tibi, Domine Deus, quia hunc sanctum tuum nobis mittere dignatus es.» Qua oblatione suscepta, beatus ille extimuit, recordatus quod in episcopali onere plurima adversa prius sustinuerat a gentibus, genibus ad Deum flexis, orabat, ut eadem oblatio ad fructum et ad vegetationem animarum, Spiritu donante, exsurgeret.

22. Deinde die ac nocte in corde suo aestuando, cogitabat quemadmodum in desiderio mentis suae per plurimos annos ante transactos habuerat, quomodo et ubi religiosos, et asperae vitae viros colligeret, quoniam in spiritu intellexit quod Deum deceret, ut spiritalis congregatio in loco illo Creatori suo serviret. Et Spiritu sancto inspirante, omnem devotionem cordis sui ad conversiones et ad doctrinam beati Benedicti posuit, qui jam ad Deum transierat, et quosdam beatos viros, sanctae institutionis suae fideles ministros, eisdem temporibus adhuc viventes et superstites reliquerat, atque ad longinquas regiones, ubi eadem conversatio religiose et sancte vigeat, nuntios humili supplicatione pro illis misit, qui vineam Domini Sabaoth, secundum doctrinam praedicti Patris plantarent, qui regulam spirituali populo convenientem, ex omni vita sanctorum, Spiritu sancto docente, constituerat.

23. Et sic quamplurimos ejusdem conversationis viros religiosos sibi attraxit, quibus et oratorium et habitacula convenientia, in supercilio ejusdem montis, propter difficilem accessum, versus orientem aedificare jussit,

videlicet ne amodo a populo infestarentur, et ne forte rigor ac religio eorum, quotidiana frequentatione supervenientium, in molliem et in segnitiem verteretur. Ipse vero, ut ad omnia occursantia paratus esset, et ut supervenientibus in reddendis responsis, secundum qualitatem eorum omnibus satisfaceret; in descensu montis ipsius ad orientem, in habitaculo et in oratorio, quod sibi paraverat, ut supradictum est, solitarius permansit. Congregatio autem eorundem fratrum, tam secundum Deum quam secundum hominem augmentabatur: et quidquid facere vel habere debebant, jussione vel permissione hujus sancti viri fiebat, ac communem vitam, secundum institutionem beati Benedicti, exercebant.

24. Studebat etenim pius Pater Disibodus quod congregatio ipsius, per consuetudinem sibi institutae legis ita composita et firma esset, quod diabolus foveam vitiorum in ea parare non posset, et quod januis suis eam transfigere et ab invicem separare non valeret; et quod ipsa terribilis per continentiam vitiorum, ac velut acies ordinata, in concordia virtutum diabolo et hominibus appareret. Sapienter quippe eam contra hostiles turmas aeriorum spirituum in humilitate pugnare et vanitatem superbiae ac arrogantiam mentis, in delectatione saeculi hujus vitare docebat, laudemque ac gloriam victoris, qui legitime certaverit, et se deinde in cautela rectae circumspectionis bene conservaverit, diligenter proponebat. Vallo etiam rigoris et distractionis totius spiritalis disciplinae eam circumfodit et munivit, ne diabolus latenter repente super eam irrueret, sciens quod ille maximum studium habet, quatenus super spiritalem populum irruat: et quod multo plus gaudet, si spirituales homines secundum voluntatem pravitatis suae superaverit, quam si multos

saeculares vicisset: quoniam illum similem sibi fecisse videt, cum a coelesti desiderio cadit, quemadmodum et ipse per superbiam de coelo corruit.

25. Hoc modo sanctus iste filios suos coadunare et corroborare coepit. Quod ut saeculares homines viderunt, ex tota provincia illa accurrerunt, et quidquid ipse in necessitatibus suis operari et facere inchoabat, hoc ipsi bono animo studiose perfecerunt. Unde factum est quod beata congregatio illa ad quinquagenarium numerum perfectorum fratrum per duodecim annos multiplicata est. Ipsis namque temporibus pauci conversationis hujus homines inveniebantur, et nullus viam hanc, nisi probatus aggrediebatur. Sed Spiritus sanctus, qui congregationem istam plantaverat, eam et rigavit: quemadmodum ros cum super pinguem agrum cadit, ita quod in ea sub disciplina inventus, de virtute in virtutem ascendebat, nec ab antiquo insidiatore impedimentum habebat; quia ubi ipse Spiritus sanctus in miraculis suis est, ibi idem antiquus hostis pavidus suis est, ibi idem antiquus hostis pavidus erit, nec audebit illuc intrare; sed si quid ibi latenter seminaverit, hoc Spiritus sanctus iterum, ad confusionem illius, conculcat. Merita autem et sanctitatem beati Disibodi signa et miracula Dei sequebantur, quae etiam sine taedio saepius renovabantur, quoniam Deus semper nova faciet.

26. Quidam enim vir, cujus lingua prae nimia invaliditudine corporis sui ita debilitata fuerat, quod humana verba proferre non poterat, ad ipsum ex longinquis partibus veniens, nutibus et manuum indiciis, prout potuit, flebiliter exoravit, ut sibi incommodo isto apud Deum subveniret. At pius Pater, super illum oratione facta, gratiam sibi Dei adesse sentiens,

exemplique Domini recordatus, ubi mutum loqui fecit, in os istius hominis sufflavit, dicens: In nomine illius, qui muto dixit: Effeta, et ille loqui coepit, tibi vinculum infirmitatis, quod linguam hominis hujus debilitasti, praecipio ut solvaris, et hinc recedas; nec amodo linguam ejus ad loquendum impedias. Statimque vinculum linguae ejus solutum est, et humana verba ad rectum protulit, gratiasque Deo et huic sancto egit.

27. Quo facto, etiam quidam hydropicus miro tumore inflatus, amicorum suorum manibus eidem sancto oblatus est, qui multis lacrymis effusis sanitatem corporis ab eo quaesivit. Sed cum ipse aliquantulum haesitasset, et se indignum tanti facti affirmaret, tandem victus prece supplicantium, omnipotentem Dominum pro illo exoravit, eumque manibus suis tangens benedixit, sicque morbus per gratiam Dei ab illo paulatim disparuit.

28. Sed et leprosus quidam, horrenda cute distortus, ad eum veniebat, precibusque primum pro infirmitate sua effusis, etiam verbis comminabatur se ab eo nunquam discessurum, quin sospitati restitueretur. Hominis importunitate beatus ille tandem commotus eum in habitaculum suum duxit, secumque per aliquod tempus retinuit, precesque pro illo saepius fundens, eum sanam pulchramque carnem corporis sui habentem, ad sua redire fecit. Ipsa autem veritas, quae tunc haec vidit, et fecit ea, hic per semetipsam, nescientibus in apertum produxit.

CAPUT III. *Subditorum erga sanctum veneratio, coenobii incrementa, vaticinium de secutura ejus destructione, obitus, odoris fragrantia, sepultura, et post eam curationes variae.*

29. Plura quoque signa et miracula per eum facta sunt in caecis et claudis et in debilibus, ac in possessis a diabolo, et etiam in illis, qui de tempestate malorum humorum, sensus suos amiserant, qui et de longinquis, ac vicinis partibus ad ipsum deferebantur: qui et omnes per eum sanabantur; quoniam virtus Dei in ipso erat. Nam idem servus Dei, inter suos ut eremita vixit, quae vita radix vitae monachorum est, quia homines conversationis illius, a saeculo per omnia abstracti, cum laude angelorum in solitudine vivunt, et vita eorum tam laboriosa est, quod etiam plurimi prae fragilitate, tam corporis quam animi, eam sustinere non possent, si ipsam improvide ac repente aggrederentur. In hac autem distictione beatus ipse Pater vivens, subditos suos ad omne opus bonum, doctrina et exemplo confortavit, ut homo qui ignem ardentem, valde ardere facit, fecit hoc; [et] ipsi alium magistrum, eo vivente, nec quaerebant nec volebant, praesertim cum ipsos ex praecepto ejus inter se haberent, qui eos ad rectitudinem conversationis suae absque offensione et murmuratione dirigerent.

30. Habitum autem monasticae religionis, quo congregatio ejus utebatur, non suscepit; quoniam leniorem conversationem secundum Regulam beati Benedicti, quam ipse haberet, subditis suis indulserat, et hoc ideo fecit, ne, si illis in habitu similis foret, cum tamen duritiam rigoris sui in vigiliis, in jejuniis, atque in aliis carnis suae contrarietatibus

deponere nollet, religioni eorum detrahere et vitam communem eorum destruere videretur. Sed miserrimo victu, quo corpus suum vix sustentabat, et aspero ac duro vestitu, sicut de terra sua peregrinando exierat, quoad vixit, frequenter usus est, imitans beatum Paulum, primum eremitam, eique consimiles, qui magis in silvis, quam in villis esse volebant. Divina quoque in officio altaris ex eo tempore, quo de sede sua expulsus est, usque ad finem vitae suae, non secundum ordinem antistitum, sed secundum consuetudinem pauperum presbyterorum celebrabat, nec in hoc ullam oppressionem mentis, sed laetitiam cordis habebat, passionem Christi imitando.

31. Spiritalem etiam Patrem, et defensorem, ut justum est, congregationi suae multoties praeponere laborabat, sed omnes, qui sub ipso erant, hoc fieri recusabant; quia non alium, praeter ipsum, patrem et doctorem habere volebant, dicentes, inspectores conversationis suae se quidem habere, ipsum autem, ut eis in Domino sublimius luceret, quandiu viveret, nunquam immutarent. Quapropter de bono voto, quod in cordibus suis habebant, per plurimas provincias divulgati sunt, multique ad eos venientes, et consilia et auxilia de animabus suis ab eis quaerebant. Sed et plurimi, qui in provincia hac manebant, et qui in vicinitate praefati montis, cujus circulus longus et latus est, positi erant, propter suavissimum odorem et rumorem conversationis eorum, quidquid de praediis et de facultatibus habere poterant, vel sibi superesse sperabant, sancto et beato Disibodo absque omni retractione offerebant, atque villulas in praefata silva, hac et illac ad utilitatem illorum aedificabant.

32. Sanctus autem Dei, cum jam ibidem diu laborasset, et cum jam viribus corporis prae nimis laboribus fere defecisset, filiis suis tremendo, in spiritu praedixit, quod in huiusmodi prosperitate et securitate ut ad tempus sine offensione pervenerant, semper durare non possent; sed multas et magnas pressuras et tribulationes passuri essent, quia diabolus, quem in plurimam confusionem bene vivendo saepius derisissent, in magna irrisione, quam in populo se facere contendebat, eos quoque et posteros ipsorum perturbare maximo studio laboraret. Attamen eos pie et abundanter consolabatur, dicens: «Ego in suspiriis et dolore cordis mei, cum magno desiderio hactenus laboravi, ne tribulationem vestram, quandiu vivo in hoc saeculo, videam, quod etiam sic fieri in Domino confido. Vos autem scitote quod post obitum meum, qui citius instabit (quoniam vires corporis mei jam in defectu sunt) et post tribulationes, quas passuri estis, novissima tempora vestra prioribus meliora et prosperiora erunt; ita quod in omnibus necessariis animae et corporis, tunc amplius, quam me vivente, vos et posteri vestri abundabitis.»

33. Quae verba cum illi audissent, in magno dolore cum lacrymis plangebant, quoniam finem illius imminere intelligebant. Et rumor iste in populum exivit, multosque ad videndum eum excitavit, unde ipsum audierunt, et se orationibus et sanctitati ejus commendaverunt; quibus ipse monita salutis et verba benedictionis dans, etiam filios suos et locum cum sibi datum, eis commendabat, et ut haec attentius cordibus suis infigerent, finem etiam suum adesse, eos non celabat. Tunc illi terminum vitae ejus adesse audientes, lugubri voce plurimos gemitus dederunt, et quoad vixit, eum solito frequentius visitabant. Unde autem finem suum sciret,

nemini aperuit, exceptis quibusdam paucis et religiosis viris, qui fere omnia secreta ipsius noverant, quibus et dixerat, quod et angelica ostensione ei manifestatus sit, et hoc caeteros celavit, qui cuncta opera sua, ne laude perirent, quantum potuit abscondit.

34. Cumque per triginta annos in praedicto monte Deo fideliter servisset, et fratribus suis quaeque necessaria praesentis vitae ad plenum subministrasset, plus labore quam senio jam fessus, aegrotare coepit quia vires corporis ejus omnino defecerant, et mox, convocatis omnibus fratribus, Patrem eis praenominavit, quem etiam, dum adhuc viveret, tunc primum ipsis petentibus, praefecit, cui et omnia, quae ad eundem locum pertinebant, commisit; quoniam in ante transactis temporibus, Patrem se praeponi recusaverat, quia eundem sanctum in omnibus ut Patrem semper secuti fuerant. Sed et locum sepulturae suae eis ostendit, et ne in excellenti loco, sed in humili umbraculo oratorii sui, in quo Deo solitarius servierat, ipsum sepelirent, effusis gemitibus et lacrymis rogabat. Quod illi se ita implere flendo in magnis doloribus promittebant. Dolentes quoque, omnia bona opera et doctrinam ejus, singillatim dinumerabant: ac amare plangendo, clamabant: Heu heu! quid erit de nobis, cum te defensorem ac consolatorem corporum et animarum nostrarum perdemus. Et quemadmodum sitiens cervus fontes aquarum desiderat, sic et ipsi eum diutius habere desiderabant, quod prius prae gaudio, quod cum eo frequenter habebant, cordibus suis infigere non poterant.

35. Denique ingravescente dolore, iterum convocatis fratribus, suum finem instare, ut potuit, eis innotuit; et post multos labores, post multasque tribulationes, octogesimo

primo aetatis suae anno, octavo Idus Julii, terminum vitae praesentis accepit. Dominoque, cui fideliter servierat, spiritum illis adstantibus reddidit. Quo migrante, suavissimus odor balsami, et velut odor myrrhae et thuris ac omnium aromatum, statim subsecutus est, ac plurima signa ibi facta sunt. Per totam autem provinciam illam fama citissime volabant, beatum Disibodum de hac vita migrasse, unde maxima multitudo hominum, ad exsequias ejus properans, cupiebat et sepulturae ejus interesse, et signa, quae Deus ibi faciebat, videre. Suavissimus autem odor, qui, eo migrante, apparuerat, usque ad tricesimum migrationis ejus diem, circa sepulcrum ipsius durabat, in quibus etiam diebus homines septem, a malignis spiritibus obsessi, triginta quoque claudi multique caeci et surdi, atque alii quamplurimi, variis languoribus fatigati, sepulcrum ejus tangentes, per gratiam Dei veraciter sanati sunt.

36. Et quoniam haec singula multa erant, et quia homines temporis illius signa pro consuetudine habebant, cordibus suis insolentius infigebant. At populus ille cernens, dicebat: «Deus majora signa et plura miracula post mortem beati hujus, quam eo vivente, nobis ostendit; quapropter etiam confidimus, quod per merita ipsius ab omnibus periculis nostris ernamur.» Sed quia de his signis, quae tunc ibi facta sunt, et quae postmodum ibi per gratiam Dei in omnibus fiebant, multi plus et negligentius, quam debebant, gaudebant; idcirco Deus ea ad castigationem eorum subtrahebat. Spiritus enim sanctus non vult, ut homo, in miraculis quae, ab ipso sunt, gloriatur; sed ut tremenda laude, illi soli, qui potestatem ea faciendi habet, gloria attribuitur. Deus quippe opera sanctorum suorum ita distinguit, ut etiam

creaturas constituit; sic videlicet, quod quibusdam bona opera et sanctitatem absque signis concedit, quibusdam autem bona opera, et etiam magna miracula attribuit, et aliis per gratiam suam dat, ut per bona exempla eorum multi ad eum convertantur: quemadmodum etiam solem (in diem), et lunam ac sidera in noctem in tempora discernit.

37. Totum quoque circulum orbis cum volatilibus et reptilibus, caeterisque animalibus crescentibus replevit, ita quod ille nullo modo in ulla necessitate vacuus est, unde et quaelibet ad officia sua monet in monasterio illo, quod ad hominem pertinet: Una enim quaeque creatura in genere suo multiplicatur, sicut Deus illi in prima constitutione praecepit; sed quae irrationabilis est, homini ministrando succurrit, quoniam paterfamilias qui homo est, domum suam sine adiutorio et ministerio regere non potest; Deus autem solum hominem, ex rationabili et vivente anima vivere fecit, quapropter spiramen ipsius non defecit, sicut nec rami arboris deficiunt, quia Deus illi scientiam infudit, ita quod cogitando, quae vult dictat, et quod in mente habet, quod postea clamanti voce, et rationabili verbo multiplicat, ut etiam folia in arbore multiplicantur.

38. Irrationabilis vero creatura scientiam rationabilitatis non habet, et ideo ventosa est, et praeterit; homo autem rationabilis existens per scientiam utilitatem cognoscit, et illam diligit, ac eam ad se trahit, atque in eadem scientia quid malum, et quid nocivum sit, videt, et illud timet et fugit; ac se ab illo custodit, et in his duobus, timore scilicet et amore, quos in scientia boni et mali habet, se ubique regit, velut etiam avis cum duabus alis volat. Ipse namque solus ad imaginem et similitudinem Dei formatus est, quoniam Deus eum, ut secundum ipsam

operaretur creavit: unde ubi conscientia sua ad bonum se erigit ibi per gratiam sancti (Spiritus) adiutorium sibi occurrit. In hac etenim distinctione, ut praedictum est, Deus omnes creaturas posuit, et quia hominem ad imaginem et similitudinem suam fecit, ideo plenam scientiam illi prae omni mortali creatura dedit.

39. Et quoniam caro ipsius finem ac defectum habet, idcirco anima ejus bonum perficere non nisi ab illo, qui sine fine est, habere potest. Qui autem perseveraverint in bono usque in finem, hi in coelum ad Deum ascendunt, ibique cherubin omnia bona opera eorum ante thronum Dei dinumerat, et tunc etiam facies Dei illa, velut purissimum aurum, et velut pretiosissimos ac nobilissimos lapides, inspicit. Quapropter omnis coelestis harmonia canticum novum super illa decantat, et sic Spiritus sanctus in operibus sanctorum nova semper facit. Sed qui in malo perseveraverint, hi perditos angelos imitantur, qui ob nequitiam suam a gloria coeli ceciderunt; et sic per squalidas vanitates mercedem aeternae vitae amittunt.

40. Deus etenim homini plenam scientiam rationabilitatis, ut praedictum est, immisit, quoniam praevidit, et quod homo per illam diabolum superare posset, quia homo per bonam scientiam, malum, et per malam, bonum scit; et ideo victoriosissimo bello adversus eundem antiquum hostem praeliatur, quatenus eum vincat, et ut locum, quem ille perdidit, possideat; quod nullatenus, nisi plenam scientiam haberet, facere posset; quoniam quod homo cognoscendo scit, ab hoc se vix continere potest, quin per electionem se ad illud interdum vertat. Quod si obscurae tenebrae in cor hominis ascenderint, ita quod homo in carne sua sapit, quod peccare potest; et si tunc peccatum elegerit, et in illo impenitens

perseveraverit, illi assimilabitur, qui a claritate luminis recessit, quatenus desideria tenebrosae proprietatis suae impleret; propter quod et gehennales poenae exortae sunt.

41. Beatus autem facere desiderat, quod in carne sua non sapit, et adiutorium a Spiritu sancto postulat, ut in speculum sanctitatis aspiciat. Et ut homo faciem suam in saeculo, in quo tamen non est considerat, et quod indignum ibi viderit, quantum potest emendat, sic beatus per fidem bona opera operari hoc modo, ad confusionem diaboli, contra carnem suam desiderat; et quod caro ei non addicit, operatur; ac ita per durissima et fortissima bella se ipsum cum voluntatibus suis exsuperans, charitatem, quam perdit angeli habuerant, possidebit. Deus namque creaturas ita constituit, quod homo opera sua cum illis compleat; unde etiam quosdam homines hoc modo imbuit, quod sancta aedificia construant, et quod ad serviendum Deo alios colligunt, quos tamen plurimas et varias vicissitudines ipse Deus multoties, secundum voluptates suas, permittit; quae omnia tolerat, nec tamen statim illis ultionem suam immittit. Ubi autem Spiritus sanctus in aedificiis et in hominibus aedificat, etiamsi illi negligenter in peccatis vixerint, si quis ibi per contumaciam perversitatis suae destructionem fecerit, ignis Spiritus sancti illum festinanter in zelo, et in iudicio suo exurit .

*CAPUT IV. Monachorum dispersio, reditus:
sacri corporis per S. Bonifacium translatio;
ruina monasterii ejusque casus et vicissitudines.*

42. Hoc modo Spiritus sanctus in praefato loco etiam operatus est, ubi beatus Disibodus in bonis operibus Deo servierat; et ubi ipse ex hac vita migrans, felicem spiritum Domino reddiderat. Nam post transitum ejus, quibusdam annis transactis, magna pressura bellorum omnem praedictam provinciam occupavit: ita quod quidam, tyrannica rabie supervenientes, partes et terras Rheno circumquaque contiguas, cum eadem provincia devastabant; quo horrore et timore habitantes in eis perterriti, quocunque poterant, fugerunt. Principes autem supradictae provinciae cum reliquo populo, praefatum montem altum et inexpugnabilem scientes, cum multa festinatione, antequam ab hostibus occuparetur, nolentibus fratribus ibidem Deo famulantibus, super eum fugerunt, ac firmis eum muris munientes habitacula in eo fecerunt, confidentes, quod tam per merita beati Disibodi, quam per munimenta ejusdem montis, a praedicta crudeli tyrannide eruerentur.

43. Prae multitudine autem, et inquietudine hominum illorum qui ipsum montem occupaverant, congregatio fratrum inibi Deo famulantium, in quiete manere, et Deo in rectitudine servire non valebant, et ideo consilio et rogatu eorundem principum et hominum in longinquas regiones iidem fratres se diviserunt (quia promittebant eis, quod post tribulationes et labores istos, honorifice eos reducerent) exceptis quibusdam paucis et perfectis viris, qui ad tumbam beati viri, videlicet patroni sui, ut eam in honore servarent, se contulerunt, qui etiam perfectionis erant tantae, quod nec de vita sua quidquam curabant. Supradicta vero afflictio, non per multa tempora annorum durabat, sed provincia haec a tyrannide incursantium inimicorum per adjutorium Dei liberabatur. Quo facto, ii, qui

eumdem montem occupaverant, pollicitationis suae recordantes, timorem quoque Dei intuentes, fratres supradictae congregationis, ubicunque poterant, investigabant, et eos cum magno honore reducebant, atque omnia, quae ibi congesserant, et quae ibi aedificaverant, cum majoribus facultatibus, amplioribusque allodiis, quam prius illi habuissent, eis contulerunt.

44. Unde factum est, quod secundum verba beati Disibodi, quae vivens praedixerat, novissima tempora eorum prioribus meliora et prosperiora post obitum ipsius, ac post tribulationes eorum fierent, quam prius fuissent: ita quod etiam ex longinquis regionibus quamplurimi, tam spirituales quam saeculares, illo venirent, et consilia ac auxilia, tam animarum quam corporum, ab eis peterent et acciperent. Sed Deus beatos homines istos, propter negligentias suas toties purgavit, quoties delinquebant; quemadmodum et tunc fecit, quando de signis et miraculis, quae per merita praedicti Patris sancti facta sunt, pius et negligentius, quam deberent, gaudebant, unde et amodo tanta frequentatione non apparebant, ut prius apparere solebant. Ubi autem opera Spiritus sancti videntur et cognoscuntur, sed tamen in ostensionem ducuntur, illic idem Spiritus sanctus usque ad novissimum quadrantem iudiciali poena eandem offensionem examinavit.

45. Cumque ad sepulcrum beati huius Patris signa et miracula fieri cessassent, cum tamen posterius ejus multis annis transitum ipsius ad Deum religiose conservarent, tandem illi cum suspiriis intra se gementes, divino nutu recordati sunt, quod peccatis suis exigentibus, Deus manum suam in prodigiis miraculorum ibi subtraxisset, et quod ea non nisi interdum, ob memoriam ejusdem sancti, ostenderet, seque accusantes,

ad invicem dixerunt: Quid facimus in negligentia torpentes, quod hunc sanctum Dei non veneramus, cum plurima miracula et bona propter merita ipsius fecerit nobis Deus? Itaque maiores natu ejusdem provinciae et sapientes quosque adeuntes, consiliumque ab eis accipientes, eum consensu et auctoritate Bonifacii, Moguntinae sedis antistitis, tempus et diem praefixerunt, quo ossa beati Disibodi elevarent, diemque hunc per omnem populum ejusdem terrae divulgarent. Et cum dies praefixus advenisset, multitudoque populi accurrisset, praesente praefato antistite, sepulcrum sancti viri adeuntes, cum magna veneratione ossa cineresque ejus sustulerunt, eaque de umbraculo oratorii, in quo tumultata fuerant, in monasterium, pene versus occidentem ejusdem montis constructum, cum hymnorum laudibus magnisque populorum vocibus, post plurimos migrationis ejus ad Dominum annos, transferebant, et in loco ad hoc praeparato honorifice condebant.

46. Sed Deus, qui occulta novit, iterum merita sancti sui inibi manifestavit, ita quod in eodem die, interim dum haec fiebant, quidam hydropicus aliique infirmi, diversa infirmitate gravati, curati sunt: et quod gravius, suavissimus odor, qui in transitu ejus apparuerat, tota die illa iterum mira fragrantia appareret; unde factum est, quod populus ejusdem provinciae, diem annualem, quo haec facta sunt, diemque migrationis ejus ad Dominum ad sepulcrum ejus venientes, cum magna veneratione precum et oblationum, deinceps frequentarent. Fratres itaque supradictae congregationis per plurimos annos in pace vivebant, et Deo beatoque Disibodo sine offensione in quiete serviebant: ita quod populus eos valde amabat, et beatificabat, et quod eis cum adjutorio et rebus suis ubique

aderat; et propterea locupletes ac divites in multis facultatibus facti sunt.

47. Denique, plurimis curriculis plurimorum annorum et regum transactis, maxima praelia cum provincialibus praefatae religionis iterum exorta sunt. Quapropter majores natu cum principibus ejusdem terrae imperatorem, scilicet Carolum Magnum, qui eo tempore Romanum imperium susceperat, adeuntes, dixerunt, non decere, quod ii, qui spiritui et non carni, Deo et non mundo servire deberent, divitias et pompas saeculi in superfluitate possiderent, velut illi facerent, qui in Monte sancti Disibodi essent, cum ipsi praeliis et angustiis oppressi, divitias et facultates non haberent, unde regno servire et sibi prodesse valerent. Quorum verba imperator sapienter suscipiebat, sapienterque dissimulabat, dicens quod ipse fratribus illis, nec allodia, nec alias facultates, quas ipsis fideles contulissent, ulla ratione abstraheret. Quod responso accepto, illi ab incepta intentione se continebant.

48. Hoc itaque imperatore defuncto, aliisque quamplurimis temporibus sibi succedentibus, item tyrannis crudelium bellorum exorta est, quae tanta crudelitate invalescebat, quod etiam quaedam civitates Rheno adjacentes, per easdem oppressiones dirutae sunt. Quapropter nobiliores supradictae provinciae, qui erant de progenie praedictorum principum Moguntiae sedis praesule sibi conjuncto, imperatorem, qui eo tempore imperium tenebat, et ipsi adierunt, et supradictam querelam, acrius clamando, faciebant, dicentes se nullam copiam facultatum habere, unde et imperio servire, et vitam suam defendere possent: quoniam illi, qui in Monte S. Disibodi habitarent, allodia sua et parentum suorum

possiderent; et se ignorare, unde hoc esset. Quibus idem imperator auditis, assensum praebuit, caeterisque principibus ac iudicibus convocatis, quasi sub iudicio, volens inquisivit, qua traditione et confirmatione tam longe et tam late possessiones allodiorum fratribus collatae fuissent.

49. Sed illi imperatorem intelligentes, et invidia malitiaque excaecati, multa falsa et injuste composita testimonia protulerunt, et praedictos fratres, possessiones illas, quas plurimis temporibus sine querela possiderant, injuste et absque imperiali sententia et concessione habere dicebant. Quapropter iudicio iudicum, injuste iudicantium, imperiali sententia data, acceptaque ab eodem imperatore licentia, supradictae querelae proclamatores, una cum praefato pontifice, qui praecipuus invasionis hujus auctor erat, possessiones et allodia, quae ad Montem beati Disibodi spectabant, ejusdemque montis terminum, divina ultione annuente, crudelissima invasione et abstractione disturbant. Qua persecutione et incommoditate fratres inibi habitantes perturbati et consternati, ac omnino denudati, bellorumque instantium horrore perterriti, eundem montem, planctu magno ejulantes reliquerunt, atque ad aliena loca, quocunque poterant, se contulerunt.

50. Quibus abeuntibus, ne spem redeundi haberent, per praefatos invasores habitacula eorum etiam ad solum diruta sunt, excepto sanctificato loco, in quo ossa praedicti sancti post translationem ipsius humanata fuerant. Sed tamen ne idem locus divino officio penitus desolatus remaneret, qui auctores destructionis hujus fuerant, sacerdotem unum, qui populum in vicino habitantem regeret, ipsi praefecerunt, cui et victum et vestitum vix sufficienter, de beneficiis ad

eumdem locum pertinentibus, designabant; sicque locus iste in huiusmodi desolatione diu permansit. Denique post multa curricula annorum, quidam prius et nobilis vir comesque praefatae provinciae, Liuthardus nomine, saeculo quidem deditus, plurimis divitiis circumdatus, praedictum montem altum et pulchrum desolatumque videns, per divinam gratiam compunctus, suspiravit, et propter gloriam sanctae Trinitatis, et ob memoriam sancti Disibodi, tres sacerdotes ibidem Deo servire disponens, sufficientiam necessariorum praesentis vitae ipsis de facultatibus suis instituit.

51. Sed et postea, aliis quibusdam annis revolutis quidam Moguntinae sedis archiepiscopus, pius, humilis, contritusque corde, eumdem montem ascendens, genuaque sua ad tumbam beati Disibodi suppliciter inclinans, de possessionibus, eidem sancto injuste ablatis, se magnum divitemque factum, vehementer indoluit, votumque Deo faciens, ad numerum duodecim apostolorum canonicos ut ibidem Deo, praefatoque patrono die noctuque servirent, disposuit; quibus etiam de allodiis, ad eumdem locum pertinentibus, quantum potuit resignari fecit. Sicque purgatio divina paulatim flagella sua aliquantum retraxit; sed tamen hoc nondum ad plenum perfecerat. Itaque cum Spiritui sancto in secreto suo deinde placuisset, quemdam ad saeculum prudentem virum, qui etiam Moguntinae sedi praeerat, inspiravit, eumque sitire fecit, quatenus locus saepe praenominatus, fulgorem, quem in primo ortu suo suscepit, reciperet. Hic namque ut prudens paterfamilias fecit, qui filiis suis cum charitate substantiam suam divisit; canonicos in supradicto monte manentes ad alia loca sibi convenientia benigne posuit, atque religiosos viros, qui in magna disciplina secundum Regulam beati Benedicti

viverent, et in quibus omne bonum, sancte vivendo, perficeretur, ibidem restituit.

52. Quo facto, eos in amplexione cordis sui inspexit, ut et in largitate beatus vir, eleemosynas de substantia et de facultate, quas possidebat, secundum quod potuit, eis ministravit. Congregatio itaque et plurima flagella, tunc et postmodum, illic divina permissione patiebatur; sicut et illi, qui prius ibidem erant, multoties passi sunt, quemadmodum et nunc ibi in flagellis Dei multoties fit, et ut postmodum erit, cum eadem inibi habitantes promeruerint. Plurimae autem stultae fabulationes de omnibus praedictis causis per varietates multarum vicissitudinum in populo discurrunt et narrantur, quae Spiritus sanctus non colligit; et ideo velut stipula dissipantur; sed haec, quae prolata sunt, per Spiritum sanctum, ad gloriam nominis ipsius ad memoriamque praefati patroni, atque ad castigationem audientium hominum, veraci revelatione manifestata sunt: unde nec eis de prioribus opinionibus quidquam addendum est; ne verba illius, qui Est, in subsannationem ducantur.

53. Quapropter etiam considerandum est, quid Deus a primo homine hucusque in hominibus operatus sit. Cum enim Adam primum lapsus sit de paradiso peregrinatus est; et quoniam ipse per vilem creaturam cecidit, ideo etiam Deus creaturas sibi offerre [*an non offerri?*] volebat, quemadmodum infans primum lacte nutritur. Postquam autem Filius Dei humanitatem induit, seipsum Patri sacrificium obtulit, et os hominis ad cibum justitiae aperuit, sicut etiam puer pascitur. Sed cum idem Filius Dei coelos ascendit, igne Spiritus sancti homines replevit, eosque cum vitiis et concupiscentiis pugnare, et sic seipsos Deo sacrificium facere docuit: ita quod

etiam secundum coelestem harmoniam vivere elegerunt, velut spiritales homines faciunt, qui se ipsos et mundum propter amorem Dei reliquerunt; et ut etiam alii boni homines facere student, qui in ardenti desiderio secundum donum Spiritus sancti, fortem continentiam aggrediuntur; quemadmodum homo in perfecta aetate per se ipsum escam capit.

54. Sic Deus et hic fecit, quoniam vacillantem opinionem abstulit, et veritatem fiducialiter incedentem prodire iussit. Idem itaque Deus istos, qui in praedicto loco manebant et manent, ut praedictum est, saepius purgavit, sicut et alios quamplurimos saepius castigavit, ita tamen quod ex toto non deseruit, quemadmodum Israel fecit, qui cum bonum incepissent, propter multas vanitates, quas deinde perpetrabant, plurimas persecutiones passi sunt, et qui etiam in malitioso tempore requirentur, et sic per omnia non peribunt. Nunc autem laus Deo sit, qui contra antiquum serpentem semper praeliatur, ita quod omnem rugam peccati usque ad consummationem saeculi purgavit, ubi et omnis constitutio fidelium suorum pleniter apparebit, in eam primum ordinavit: et tunc antiquus hostis ad plenum confundetur, quia nec sibi, nec aliis prodesse, nec gloriam ulli dare poterit. Verba itaque haec vera sapientia protulit: Ego autem paupercula, in lecto aegritudinis meae jacendo, haec omnia vidi et audivi, et scribere coepi et finivi; sed Deus potestatem habet, me a lecto erigere, si sibi placuerit. Amen.